

МЕХАНІЗМИ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ТА ДЕТЕРМІНАЦІЇ ПОВЕДІНКИ ІНДИВІДА

Ю.А. Алямовська, здобувач вищої освіти групи КН 2/1 факультету менеджменту, МНАУ

Анотація: Детермінація являє собою процес формування поведінки індивіда під впливом сукупності детермінант. В свою ж чергу, детермінант представляє собою систему факторів, які задають специфіку поведінки і беруть участь у її формуванні. Саме це поняття описує причинно-наслідковий зв'язок між явищами і процесами в їхній послідовності та залежності.

Ключові слова: самореалізація, детермінація, особистість, індивід, поведінка.

Питання самореалізації (самоактуалізації) особистості пов'язують з гуманістичною психологією, у якій даний термін є головним.

«В основі прагнення людини до самореалізації, – зазначає Д. О. Леонт'єв, – лежить не завжди усвідомлюване прагнення до безсмертя, яке може усвідомлюватися в різних формах як прагнення підвищити знання, покращити умови життя, передати іншим досвід та знання тощо». Тобто, ми маємо справу із важливою, вихідною складовою життя особистості, що не може існувати в межах буття людини. Потреба самореалізації справді є тотальною і сутнісною людською якістю, але вона існує не лише у формі підвищення уваги до себе, болісної рефлексії і самовдосконалення, а й у формі прагнення щось створити, залишити слід у чомусь, або в комусь. Це розуміння повністю відповідає змісту думок С.Л. Рубінштейна, а саме, про те, що самореалізація і самовиховання особистості полягають не в ізольованій медитативній «роботі над собою», а в активній реальній зовнішній діяльності. Реалізувати вдалі прагнення можна лише вийшовши за ці межі, але «вихід за межі індивідуального буття для окремого

індивіда є лише шляхом приєднання до чогось більшого, що не закінчить свого існування з фізичною смертю індивіду». Проте, що саме означає термін «приєднання»? О.Ф. Лосєв визначав: «Особистість, якщо вона є, взагалі мислиться незмінно як така, що впливає і діє». Звідси, «особистість є завжди виявленням». При цьому вираження не просто функція особистості, а її необхідна базисна атрибуція. Отже, на думку О.Ф. Лосєва, особистість, в першу чергу, постає як маніфестація її сутнісних рис.

Детермінація являє собою процес формування поведінки індивіда під впливом сукупності детермінант. В свою ж чергу, детермінант представляє собою систему факторів, які задають специфіку поведінки і беруть участь у її формуванні. Саме це поняття описує причинно-наслідковий зв'язок між явищами і процесами в їхній послідовності та залежності. Процес детермінації відображає, як саме та під впливом яких причин, перш за все спонукальних, формується і реалізується поведінка індивіда, як взаємодіють ці причини між собою, які її внутрішні й зовнішні джерела. Але детермінанти є не просто факторами і причинами, вплив яких приводить до певних наслідків. До них відносять такі спонукальні чинники, які визначають певний характер і тип поведінки внаслідок їх сукупної взаємодії, допускаючи при цьому деяку імовірнісну її варіативність.

Сучасна психологія описує детермінанти, що впливають на поведінку особистості досить різноманітно. Якщо узагальнити основне в підходах різних напрямів психології, спростивши для розуміння схему поведінки, то можна підкреслити, що конкретний вчинок людини може бути результатом відповідної реакції на вплив ситуації (вплив зовнішніх детермінант), або може залежати від сприйняття людиною цієї ситуацію (як вона відображається в її свідомості), показувати прояв якогось внутрішнього джерела активності (вплив внутрішніх детермінант). Отже, на поведінку людини впливають внутрішні та зовнішні детермінанти та сприйняття людиною тої чи іншої ситуації.

Головною метою вчинку людини є як збереження звичного адаптивного стану (захисна реакція), так і набуття нової якості (розвиток).

Результатом вчинку є досягнення очікуваного ефекту, як внутрішнього (та або інша думка, оцінка, почуття), так і зовнішнього (досягнення згоди, розуміння й т.п.). У таку схему укладаються, як психоаналітичні моделі особистості, так і когнітивні, як біхевіористичні, так і гуманістичні.

Самореалізація детермінується також і зовнішніми особливостями життєвих обставин. Аналізуючи «екзистенційне» і «буденне» буття особистості, можна фактично відстежити механізми самореалізації індивіда на різних рівнях її існування.

Здається, ніби «людина залишається в межах безпосереднього», не зростає, не розвивається. Підкреслюється «вульгарність обивателя», застиглість і «рослинність» такого життя. Немов доцільно й логічно обґрунтовується необхідність у цьому житті свят, обрядів, карнавалів, гри – всього, що дає змогу самореалізуватися людині, залишитись особистістю. Це – традиційна й розповсюджена точка зору.

Одним з психологічних механізмів, що забезпечує утворення особистістю самої себе в процесі самореалізації являється саморозвиток – як один з типів самореалізації (самоактуалізації) людини, спрямованої на її власне зростання. З точки зору Д.О. Леонтьєва «саморозвиток тісно пов'язаний з самореалізацією оскільки він мотивується прагненням розвиватися, збагачувати свої сутнісні сили для кращої самореалізації в майбутньому». У зв'язку з цим Л.Н. Коган стверджує: «Самореалізація спонукає особистість до подальшого розвитку, який дає можливість здійснювати наступні акти самореалізації на більш високому рівні». Можна стверджувати, що самореалізація і саморозвиток особистості – це один процес, у якому особистість розвивається, а розвиваючись – реалізує себе.

Потреба в самореалізації є джерелом активності людини, в свою чергу активність визначає саме ті види діяльності, в яких дана потреба задовольнятиметься.

Література:

1. Problems of general psychology. S. L. Rubinstein, 1973.
2. Self- realization as an activity. I. D. Egorichev, 2005.

3. Self-Determination, International Law and Post-Conflict Reconstruction.

Manuela Melandri, 2019.

Annotation: «Determination is the process of forming the behavior of an individual under the influence of a set of determinants. In turn, the determinant is a system of factors that determine the specifics of behavior and participate in its formation. It is this concept that describes the causal relationship between phenomena and processes in their sequence and dependence.»

Key words: self-realization, determination, personality, individual, behavior.

*Науковий керівник – Біліченко О. С., канд. екон. наук,
доцент кафедри економічної теорії і суспільних наук,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв*